

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2008-2009

21 april 2009

GEDACHTEWISSELING

over stadsregionale samenwerking voor Brussel

VERSLAG

**namens de Commissie voor Brussel en de Vlaamse Rand
uitgebracht door de heren Paul Delva en Erik Arckens**

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: mevrouw Gerda Van Steenberge.

Vaste leden:

de heer Erik Arckens, de dames An Michiels, Greet Van Linter, de heer Luk Van Nieuwenhuysen, mevrouw Gerda Van Steenberge;

de heren Tom Dehaene, Paul Delva, Luc Van den Brande, Eric Van Rompuy;

de heer Sven Gatz, mevrouw Dominique Guns, de heer Francis Vermeiren;

mevrouw Else De Wachter, de heer Flor Koninckx, mevrouw Elke Roex.

Plaatsvervangers:

mevrouw Agnes Bruyninckx, de heren Herman De Reuse, Stefaan Sintobin, Erik Tack, Joris Van Hauthem;

de heren Ludwig Caluwé, Ward Kennes, Jan Laurys;

mevrouw Fientje Moerman, de heren Herman Schueremans, Bob Verstraete;

de heren Jos Bex, Marcel Logist, mevrouw Anissa Tamsamani.

Toegevoegde leden:

de heer Eloi Glorieux;

de heer Mark Demesmaecker;

de heer Christian Van Eyken.

INHOUD

Blz.

1. Uiteenzetting door de heer Alain Deneef, Staten-Generaal van Brussel.....	4
2. Uiteenzetting door de heer Karel Lowette en de heer Jan Van Doren, Voka - Comité Brussel.....	5
3. Uiteenzetting door de heer Luc Deconinck, vzw de Rand	7
4. Uiteenzetting door de heer Francis Stroobants, Halle-Vilvoorde-Komitee (Haviko)	9
5. Vragen en opmerkingen van de leden en antwoorden van de sprekers.....	9

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Brussel en de Vlaamse Rand hield op 19 maart 2009 een gedachtewisseling over stadsregionale samenwerking voor Brussel.

Sprekers waren: de heren Alain Deneef (Staten-Generaal van Brussel), Karel Lowette en Jan Van Doren (Voka - Comité Brussel), Luc Deconinck (vzw de Rand) en Francis Stroobants (Halle-Vilvoorde-Komitee (Haviko)).

1. Uiteenzetting door de heer Alain Deneef, Staten-Generaal van Brussel

De heer Alain Deneef, coördinator Staten-Generaal van Brussel: De Staten-Generaal van Brussel is een brede mobilisering van de civiele maatschappij in het Brusselse, gelanceerd door de tien organisaties die deel uitmaken van het zogenaamde platform van de civiele maatschappij: drie Brusselse verenigingen (Aula Magna, Manifesto, BruXsel forum), twee milieuverenigingen (Inter-Environnement Bruxelles (IEB) en de Brusselse Raad voor het Leefmilieu (Bral)), twee cultuurkoepels (Réseau des Arts à Bruxelles en het Brussels Kunstenoverleg), een patronale organisatie (Brussels Enterprises, Commerce and Industry (BECI)) en ABVV-Brussel en het ACV-Brussel. De organisatie wordt gesteund door drie Brusselse universiteiten: Facultés Universitaires Saint-Louis (FUSL), Université Libre de Bruxelles (ULB) en de Vrije Universiteit Brussel (VUB).

De mobilisering is een zestal maanden geleden gestart en loopt tot 25 april, dan zullen de deelnemers de Brusselse politieke wereld interpellieren over hun bevindingen. In de marge daarvan zijn er vele contacten, onder meer met de politieke partijen. De deelnemers hebben informele contacten gehad met Vlaamse parlementsleden onder meer over de relatie tussen Brussel en de Rand. Naar aanleiding van die informele gesprekken hebben de Brusselse organisaties een nota opgesteld met een paar ideeën op dat gebied.

Vooreerst is voor Brussel de samenwerking met de Rand essentieel. Samenwerken kan echter op talrijke gebieden, meer institutioneel of meer feitelijk. Het is de bedoeling klaarheid te brengen in de beste samenwerkingsvormen en de juiste werkwijze daarvoor. Het is vlug duidelijk geworden dat een institutionele aanpak niet onmiddellijk vruchten zou dragen. Daarom is de Staten-Generaal zeer concreet tewerk gegaan.

Naargelang het domein van samenwerking kan het territorium van die samenwerking grondig verschillen. Voor mobiliteit is de GEN-zone (GEN: Gewes-

telijk Expresnet) het meest voor de hand liggende grondgebied. Voor een andere samenwerking, kan een groter of kleiner territorium aangewezen zijn.

Ook de samenwerkingsvorm en de grondslag kunnen variëren naargelang de materie. Het heeft dus geen zin universele samenwerkingsmechanismen uit te dokteren.

Een coherent beleid doet naargelang de materie beroep op de gemeenten, de provincies, de gewesten en de gemeenschappen, de federale overheid en de Europese Unie, evenals de parafederale of pararegionale instellingen of openbare bedrijven. Daarenboven kunnen er ook zeer feitelijke samenwerkingsvormen ontstaan, die niet afhangen van institutionele partners. Het Routeplan Brussel 2018 van BECI, Voka (Vlaams netwerk van ondernemingen), UWE (Union Wallonne des Entreprises) en VBO (Verbond van Belgische Ondernemingen) is daar een goed voorbeeld van.

De meest voor de hand liggende domeinen van samenwerking zijn: mobiliteit (individueel en openbaar, van mensen en van vracht, op het niveau van autosnelwegen, spoorwegen, de luchtvaart en waterwegen), werkgelegenheid, ruimtelijke ordening en huisvesting, milieubeheer, fiscaliteit. Dat zijn zeker materies waarvan velen vinden dat er samenwerking nodig is. Momenteel wordt er op sommige van deze aspecten amper samengewerkt. Momenteel werken de regio's wel al samen voor meer technische aangelegenheden zoals de distributie van water.

De Staten-Generaal heeft een kleine rangschikking gemaakt van mogelijke manieren van samenwerken. Een eerste graad van samenwerking zijn de zogenaamde samenwerkingsakkoorden. Tijdens de debatten zijn de Staten-Generaal tot hun verbazing tot de conclusie gekomen dat er al tientallen samenwerkingsakkoorden bestaan tussen de deelstaten, vaak over zeer technische materies. De meest bekende is het Belirisakkoord tussen de federale regering en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, maar er zijn er veel andere. Het moet niet altijd de vorm aannemen van een echt samenwerkingsakkoord. Het kan beperkt zijn tot gentlemen's agreement. Zo is in 2006 een tripartiteakkoord afgesloten tussen de federale overheid, het Brusselse Gewest en drie gemeenten Brussel, Elsene en Etterbeek over de Europese wijk.

Naast akkoorden is feitelijke organisatie een tweede samenwerkingsmogelijkheid. Dat zijn ad-hoc-samenwerkingsverbanden op vrijwillige basis tussen de verschillende gezagsniveaus, van lokaal tot supranationaal. Het is dus mogelijk om de gemeenten en de provincies op feitelijke basis te verenigen. En waarom ook niet de gewesten? Met dergelijke samenwerking gaan geen juridische verplichtingen

gepaard. Ze hoeft ook niet beperkt te zijn tot de staatsgrenzen. De Eurometropool Rijsel-Kortrijk-Doornik is daar een voorbeeld van. Dat voorbeeld toont aan hoe doeltreffend samenwerking tussen de Vlamingen, de Walen en de Fransen kan zijn. De derde buitenlandse partij kan de Belgische entiteiten forceren om het spel serieus te spelen.

Een derde mogelijkheid is het communale overleg naar het voorbeeld van de stadsgemeenschap van het gebied Charleroi, Val-de-Sambre en Zuid-Henegouwen. Dat is een soort gemeentekoppeling die overlegt over kleinere beleidsaspecten. In België neemt de samenwerking tussen gemeenten vaak de vorm aan van een intercommunale. De waterdistributie gebeurt bijvoorbeeld door een intercommunale van de 19 Brusselse gemeenten, 15 Vlaamse gemeenten en 4 Waalse gemeenten.

Een agentschap is een operationele manier om een bepaalde materie concreet te organiseren. Er moet wel een samenwerkingsakkoord aan de basis van liggen. Een agentschap is uiteindelijk een devolutie van de operationele competenties van mensen die het tot dan toe zelf beheren en beheersen. De entiteiten die verantwoordelijk zijn voor een agentschap moeten dus voorafgaand een akkoord hebben. Om een mobiliteitsagentschap voor Brussel te creëren – een zeer ambitieuze doelstelling – is het dus nodig dat zowel de STIB, De Lijn, de TEC en de NMBS rond de tafel zitten. De drie gewesten en de federale overheid zouden voorafgaand akkoord moeten gaan om hun competenties samen te voegen in een agentschap.

Er zijn nog andere types van feitelijke samenwerking mogelijk, maar dan zonder overheden. Het Routeplan Brussel 2018 waarover de volgende sprekers het zullen hebben en het Comité Grand Lille van de industrieel Bruno Bonduelle zijn daar voorbeelden van. De aanpak is anders dan bij de Business Route 2018.

Om de voertaal van de samenwerkingsvormen te bepalen, zou de taalwetgeving het uitgangspunt kunnen zijn: in Brussel tweetalig, in Vlaams-Brabant het Nederlands, in Waals-Brabant het Frans. Is er democratische controle? Als de samenwerking niet de vorm aanneemt van een echte instelling, is er geen democratische controle. De democratische controle kan immers enkel gebeuren door rechtstreeks of onrechtstreeks verkozen vertegenwoordigers.

De samenwerking hoeft niet beperkt te blijven tot Brussel. De metropolisering van de maatschappij doet zich immers niet enkel voor rond Brussel maar ook rond andere stedelijke centra in België, Europa en de wereld. De Vlaamse Regering heeft trouwens een stadsbeleid. Ook Frankrijk is daarmee bezig en

wil het aantal gewesten van 22 tot 16 herleiden daarbij rekening houdend met de metropolen. Het debat ook voeren rond andere grote stedelijke centra is een manier om het te depassioneren.

Elke vorm van samenwerking vergt dat alle partners ervan overtuigd zijn dat het een win-winsituatie is en zich daar ook voor willen inzetten. Het moet dus gaan om welwillende partners, kortom een coalition of the willing. Die staat dus los van institutionele constructies en kan starten met zeer bescheiden stappen voor zeer bescheiden materies.

2. Uiteenzetting door de heer Karel Lowette en de heer Jan Van Doren, Voka - Comité Brussel

De heer Karel Lowette, voorzitter Voka - Comité Brussel: Het Business Route 2018 for Metropolitan Brussels (BMR 2018) is een ambitieus plan. In september 2007 lanceerde voorzitter Urbain Vandeurzen het idee om tegen 2020 het probleem van de pensioenen aan te pakken door de creatie van 500.000 bijkomende banen in de drie gewesten. Daartoe ondertekenen de drie werkgeversorganisaties een pact. Het idee groeit om ook samen te werken rond de economische pool Brussel. Brussels Enterprises, Commerce and Industry (BECI) wordt erbij betrokken, alsook het Union Wallonne des Entreprises (UWE) en het Verbond van Belgische Ondernemingen (VBO).

Volgens alle werkgeversorganisaties is Brussel een regio van paradoxen. Het is de eerste keer dat de bedrijfswereld over de gewestgrenzen, op lange termijn en met alle werkgeversorganisaties samen durft na te denken en met een plan naar buiten durft te treden.

BAK Basel Economics heeft in 2007 een Europese benchmarkstudie uitgevoerd. In 2008 brachten we ongeveer 150 bedrijfsleiders samen in een tiental themagroepen. Uit hun werkzaamheden werden in samenwerking met McKenzie een strategie, een aantal voorstellen en een routeplan gedistilleerd. Dat is gepresenteerd op 19 november 2008.

BAK Basel Economics heeft de metropole zone vastgelegd. Die heeft op basis van duidelijke criteria die andere studies ook gehanteerd hebben, nagegaan wat het hinterland van Brussel is. De afbakening omvat de negentien Brusselse gemeenten, het arrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde en het arrondissement Nijvel, in totaal 62 gemeenten.

Een team van experts vergeleek de situatie in de Brusselse metropool met die in andere stadsregio's. Daaruit blijkt dat de Brusselse metropool niet slecht

scoort maar het verschil met de andere topregio's groeit. Brussel scoort goed op het vlak van productie. In de negentien gemeenten groeit het aantal jobs slechts matig, in de Rand sterker, maar het ene compenseert het andere niet. De Brusselse economie staat daarenboven op één been en scoort heel sterk in de kennisindustrie, zwak in de lokale diensten en sterk in de politieke sector. Die laatste sector is echter geen groeimotor.

De visie kan samengevat worden in drie speerpunten die rusten op het fundament van de duurzame ontwikkeling. BMR is 'your ticket to Europe', focust op een aantal niche-economieën en gaat van 'boring to daring'. De duurzame ontwikkeling behelst onder meer de mobiliteit, beter bestuur, fiscaliteit.

De heer Jan Van Doren, bestuurder Voka - Comité Brussel en adjunct-directeur Voka-Kenniscentrum: Het eerste speerpunt van de visie is dus dat Brussel van Europa een troefkaart moet maken. Brussels Metropolitan Region (BMR) moet het expertisecentrum worden voor alles wat met de EU te maken heeft: een kenniscentrum, een opleidingscentrum enzovoort. BMR moet ook het expertisecentrum voor intercultureel management worden. Business Route 2018 heeft ook de ambitie om de Europese functie beter uit te spelen bij het aantrekken van investeringen, inzonderheid investeringen uit de groeieconomieën Brazilië, Rusland, India en China. Naast die ambities heeft Business Route 2018 ook een aantal voorstellen van projecten vooropgesteld, zoals een groot cultureel project dat vijftig jaar na het Atomium een soort landmark moet zijn voor de zone. Brussel wordt in die optiek de ontmoetingsplaats van de Europese culturen, onder meer middels een architectonisch gedurfd museum voor hedendaagse kunsten.

Business Route 2018 onderzoekt de mogelijkheid om de organisatie van een internationaal cultureel of sportevenement binnen te halen. Het wereldkampioenschap voetbal van 2018 is een belangrijke kanshebber.

Een tweede speerpunt betreft de specifieke niches. Business Route 2018 heeft niches afgebakend waar Brussel en de Rand goed in zijn en die tegelijk beloftevol zijn: ICT (informatie- en communicatietechnologie), de financiële sector, de gezondheidszorg en de logistiek. Voor elk van die niches zijn een aantal acties uitgewerkt, bijvoorbeeld ICT meer inzetten als instrument om het gezondheidsbeleid en de gezondheidszorg meer efficiënt te maken. Andere beloftevolle ICT-niches zijn e-cards en het beveiligen van goederentrafieken met ICT, de zogenaamde 'secure trade lanes'. Voorts moet de luchthaven meer uitgebouwd worden als logistiek centrum, een centrum voor airport logistics.

Een derde speerpunt is van Brussel een bruisende stad maken, een aantrekkingspool voor talent en voor bedrijven. De concurrentie tussen de metropolen groeit, onder meer bij het aantrekken of het behouden van talent. Daarom is het nodig Brussel attractiever te maken. De lokale dienstensectoren van horeca, toerisme, transport zijn immers minder ontwikkeld. Het komt erop aan de stad leefbaar te maken voor de bewoner maar ook attractiever voor de toeristen, voor zakenlui. De slagzin 'from boring to daring' is dus eigenlijk een oproep voor een betere citymarketing. Brussel en de Brusselse metropool hebben geen goed imago.

Voor citymarketing bundelen de drie gewesten best hun krachten. Zo kunnen ze samen werken aan een onthaalbeleid voor buitenlandse ondernemers enzovoort. Business Route 2018 vraagt dan ook om het gebruik van het Engels meer toe te staan, onder meer voor het verwelkomen van buitenlandse gasten, zonder daarom aan de taalwetgeving te raken. Andere aspecten gaan over shopping, de gezondheidsdienstverlening.

Duurzame ontwikkeling is zoals gezegd het fundament. De politieke wereld heeft hierin een belangrijke rol te vervullen. Doel is het bedrijfsklimaat te verbeteren via beter onderwijs, een betere samenwerking onderwijs-bedrijfswereld, een betere mobiliteit, een gunstige bedrijfsfiscaliteit. Voorheen kende de regio vooral groei zonder jobcreatie, nu komt het erop aan meer banen te creëren, daarom moet er gesleuteld worden aan de loonkosten, aan de arbeidsflexibiliteit.

Wat de levenskwaliteit met de klemtoon op duurzaamheid betreft, spreekt het voor zich dat de grootsteden, gezien hun vervuilend effect, voorop zouden moeten lopen op het vlak van energie-efficiëntie.

Bedrijfsleiders investeren in de ontwikkeling van een economische toekomstvisie voor de regio, met als doel de gunstige effecten voor alle partners te detecteren. Het komt erop aan zaken te zoeken waarvoor steun bestaat over de gewest- en taalgrenzen heen. Dat betekent niet dat de bedrijven blind zijn voor het feit dat de stedelijke organisatie niet efficiënt is en dus beter kan. Het plan verdiept zich daar niet verder in. De bedrijven vragen wel een betere samenwerking tussen de drie gewesten in het voordeel van de sociaaleconomische ontwikkeling van Brussel en de Rand. Binnen de contouren van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest zou de besluitvorming van de negentien gemeenten moeten worden gestroomlijnd.

Dit zijn in een 'nutshell' concept, visie, strategie en acties van Business Route 2018.

De heer Karel Lowette: Business Route 2018 wil dat routeplan niet alleen uitwerken maar ook realiseren. Daarom werken de vier werkgeversorganisaties aan een lichte, kleine en rustige projectstructuur. Het is aan de projectmanager om de vele projecten te coördineren op basis van projectfiches, die gekoppeld zijn aan businessplan. Geïnteresseerde bedrijven of sectoren kunnen daar dan op inpikken. Zo kunnen de geplande projecten in de komende tien jaar gerealiseerd worden. Het is en blijft een initiatief van de bedrijfswereld, maar daar waar nodig worden verbanden gelegd met een beter bestuur. Voor dat aspect richt Business Route 2018 zich tot het parlement.

3. Uiteenzetting door de heer Luc Deconinck, vzw de Rand

De heer Luc Deconinck, voorzitter vzw de Rand: Vzw de Rand is een extern verzelfstandigd agentschap van de Vlaamse Gemeenschap en houdt zich in essentie bezig met het stimuleren van het Vlaamse karakter van de Rand. De provincie Vlaams-Brabant omsluit het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. Vlaams-Brabant telt ongeveer evenveel inwoners als Brussel. Halle-Vilvoorde telt 35 gemeenten en 584.000 inwoners, 55 percent van de inwoners van Vlaams-Brabant en 9,5 percent van de Vlaamse bevolking.

De Rand omvat negentien gemeenten, alle gemeenten die aan het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest of aan een faciliteitengemeente grenzen. In dat gebied wonen ongeveer 400.000 mensen, dat is nog altijd meer dan de volledige provincie Waals-Brabant. De Vlaamse Regering heeft het dus niet voor niets over een Vlaams strategisch gebied. Vlaanderen moet goed nadenken over samenwerking want de ervaringen met de Brusselse groei zijn niet bijzonder positief.

De druk op de Vlaamse Rand is groot en groeit nog. Brussel dient vaak als eerste vestigingsplaats van migranten maar zij wijken snel uit naar de Vlaamse Rand. Tegen 2020 zou Brussel 1,2 miljoen inwoners tellen. Ik geloof nooit dat die allemaal in Brussel zullen blijven. De gevolgen zijn een stijgende druk op de prijzen van onroerend goed en op de woon- en leefkwaliteit in de Rand. Voorts spelen er enorme verdringingseffecten. De grond- en huizenprijzen in Brussel zijn nog net iets duurder dan in de Rand. Het wordt dus interessant voor Brusselaars om naar de Rand te verhuizen. Vlamingen die dicht bij Brussel wonen, vinden het meestal niet erg om dieper in Vlaanderen te gaan wonen. Het voordeel voor hen is dat de gronden en de panden goedkoper zijn. Gelijkaardige verdringingsmechanismen zijn op de Frans-taligen van toepassing. In gemeenten als Kraainem

en Wezembeek-Oppem heeft ook de lokale Franstalige bevolking problemen met het vinden van betaalbare huizen en gronden.

Brussel is een economisch eiland in Vlaanderen. De werkloosheidsgraad in Brussel ligt vier keer hoger dan in Vlaanderen. Nochtans beweert die regio de motor van de economie te zijn. De studie van de Baselgroep zegt trouwens dat Brussel economisch achteruitboort terwijl de Rand groeit. De 5 percent werklozen in de Rand zijn trouwens voor 50 percent anderstaligen. Het centrum groeit dus uit tot een regio met uitzonderlijk hoge werkloosheid.

Vzw de Rand heeft nog geen standpunt geformuleerd over de stadsregionale samenwerking, maar wel over het Vlaams Strategisch Gebied rond Brussel (VSGB). Dat sluit aan bij de regeerverklaring en houdt volgende aspecten in: geen nieuwe open ruimtes aansnijden, het aantal bouwlagen niet verhogen, zeker niet in de zones die onmiddellijk grenzen aan het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, het groene gordelbeleid beklemtonen. Dat beleid is trouwens sinds meer dan 40 jaar een constante in de Vlaamse ruimtelijke ordening. Dat beleid is niet uniek.

Heel wat landen hebben stadsregionale samenwerking tot stand gebracht. Nederland hanteert daarvoor de term 'het nieuwe ommeland'. Hinterland is geen juiste term want geeft de indruk dat de regio rond een stad daar een aanhangsel van is. Het ommeland heeft eigen karakteristieken. Er zijn ook samenwerkingsverbanden tussen steden, bijvoorbeeld Kortrijk en Rijsel. De taal vormt daar ook een groot zorgpunt. Gelijkwaardigheid van het Nederlands en respect voor de eentaligheid van de regio's moet niet alleen in theorie, maar ook in de praktijk gerealiseerd worden, en dat blijkt niet altijd gemakkelijk. De samenwerking blijft trouwens vrij informeel.

Ook in de Verenigde Staten bestaan er twintig metropolitan area's, met 5 tot 15 miljoen inwoners. Tien van die area's strekken zich uit over verschillende deelstaten, sommige strekken zich zelfs uit over de grens met andere staten, bijvoorbeeld Canada. In Canada zelf bestaat de National Capital Region waar Ottawa in Ontario ligt en Gatineau in Québec. Het is belangrijk om een vergelijkende studie te maken, vooral van stadsregionale samenwerking tussen gebieden met verschillende culturen, verschillende talen of uit verschillende staten. Mijn eerste conclusie is dat het meestal beperkt blijft tot informele samenwerking, beperkt tot bepaalde punctuele aspecten.

Niemand kan tegen samenwerking zijn, maar de kwestie is hoe ze te organiseren. Niet alleen de vorm en het niveau van de samenwerking, de taal, maar ook de verhouding met het Vlaamse Rand- en Ruit-

beleid en de afbakening kunnen voor problemen zorgen.

Allicht is niemand voor bijkomende instellingen, zonder verkiezingen zouden die trouwens sowieso niet democratisch zijn. Voor verkiezingen bestaat geen draagvlak, er is al een overvloed aan verkiezingen. Er hebben al transregionale instellingen bestaan, de provincie Brabant is pas elf jaar geleden opgedoekt wegens onwerkbaarheid en totaal immobilisme. Op het laatst slaagde de provincieraad er zelfs niet meer in om een begroting goed te keuren. De huidige federale situatie getuigt trouwens ook van de moeilijke samenwerking. Samenvoegen wat al gesplitst is, heeft dus weinig zin. Ad-hocsamenwerking op het juiste niveau, doelgericht en in overleg is wel mogelijk en wenselijk.

BMR is tegelijk te groot en te klein. De grensoverschrijdende problemen zijn zeer divers. De ring rond Brussel is een probleem van heel Vlaanderen, de ring is immers de draaischijf voor alle doorgaand verkeer. Vlaanderen kan dus de beslissingen over die ring niet overlaten aan een kleine regio in het centrum van het land. Ik pleit voor gewestelijk overleg over de grote problemen. Voor problemen die minder impact hebben op de andere gewesten zoals fietspaden, toeristische wandelwegen, kan per aspect samengewerkt worden bijvoorbeeld op het provinciale niveau. Over grensoverschrijdende problemen van gemeentelijk niveau onderhandelen de gemeenten best onderling. Die gelaagdheid van de samenwerking is belangrijk voor het evenwicht. Als een nieuwe regeling Brussel als centrum met een hinterland beschouwt, komt de omliggende regio te weinig aan bod in het geheel. De negentien gemeenten van de Vlaamse Rand zijn te dispers om voldoende gewicht in de schaal te kunnen leggen in een BMR.

Een samenwerking zorgt voor problemen met de taal, de cultuur en de eigenheid van de regio. De taalwetgeving dient te allen tijde gerespecteerd te worden. De communicatie tussen Brussel en Vlaams- of Waals-Brabant moet nu al gebeuren in de taal van de eentalige regio. In Brussel worden echter de taalwetten niet nageleefd, bijvoorbeeld in de ziekenhuizen. 'Business Route 2018 for metropolitan Brussels' koestert bijvoorbeeld de ambitie om patiënten uit de hele wereld naar Brussel te halen. Zou een goed startpunt niet zijn er eerst voor te zorgen dat de Vlaamse patiënten in de Brusselse ziekenhuizen welkom zijn en in hun taal verzorgd worden?

Voor samenwerking is het nodig de taal van de andere partij te kennen. De kennis van het Nederlands is dus essentieel, en daar blijft nog heel veel werk te doen in het Brusselse onderwijs.

Hoe past samenwerking in het Vlaamse Randbeleid en de Vlaamse Ruit. Vlaanderen heeft al een beleid voor de Rand en voor de economische positie van Brussel. Dat wordt weerspiegeld in volgende beleidskeuzes: het versterken van het Vlaamse karakter en het VSGB dat de zorg voor de open ruimte centraal stelt. Anderzijds is er de Vlaamse Ruit Gent-Antwerpen-Leuven-Brussel. Daarenboven zijn de grenzen van de taalgebieden en van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest onaantastbaar.

Het is bijna onmogelijk een BMR af te bakenen. Vlaanderen is eigenlijk al een grote stadsregio, van de kust tot Brussel, de Vlaamse Ruit is daar het beste bewijs voor. Met statistieken kun je zowat alles bewijzen. Volgens de Baselstudie zou de beste afbakening van BMR Brussel plus Halle-Vilvoorde plus Waals-Brabant zijn. Ik kan niet geloven dat die bewering statistisch kan worden bewezen. Leuven zou dan niet tot BMR behoren maar Gooik en Herne wel. Bevekom en Perwez, die verder van Brussel liggen dan Leuven, wel en Tervuren dat grenst aan het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, zou geen deel uitmaken van BMR. Die afbakening kan niet op objectieve gegevens gebaseerd zijn, maar wel op arrondissementsgrenzen. De Université Catholique de Louvain (UCL), een ontwikkelingspool voor Wallonië, ligt wel in BMR maar de Katholieke Universiteit Leuven (KUL) niet. Die inconsequentie is onaanvaardbaar. Is er eigenlijk in Vlaanderen wel een draagvlak voor dergelijke BMR? De term klopt trouwens niet, er kan nooit sprake zijn van een 'region' wel van een 'area'. De term BMA (Brussels Metropolitan 'Area') lijkt me dus beter geschikt. De term 'area' wordt ook in de USA gebruikt om de metropolen aan te duiden. Die entiteiten kunnen verspreid liggen over verschillende deelstaten. Zo ligt de area Washington op de territoria van vier deelstaten.

Een aantal Brusselse ontwikkelingen baart zorgen: de werkloosheidsgraad, het onderwijs, de talenkennis. Hoe komt het dat Franstalige kinderen in Brussel, ondanks meerdere uren Nederlands per week in het lager en middelbaar onderwijs, weinig of geen Nederlands begrijpen, laat staan spreken? Ook in de gezondheidszorg blijft de talenkennis een heikel punt. Die problemen moeten eerst opgelost worden wil men van een echte evenwichtige samenwerking kunnen spreken.

In een samenwerkingsverband moet het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest de federale loyaliteit respecteren en dus de ambitie om delen van het Vlaamse grondgebied aan te hechten openlijk opgeven. Hoe kan Vlaanderen institutioneel samenwerken met die regio als zelfs de Brusselse minister-president blijft verkondigen dat Brussel te klein is en dus moet uitbreiden? Brussel moet zijn eigen kansen beter benut-

ten vooraleer buiten zijn grenzen te kijken. Als de stad een internationale functie ambieert, is meertaaligheid een noodzaak.

Kortom, ik pleit voor een andere zienswijze: in plaats van de concentratie in Brussel als uitgangspunt te nemen, een meer decentrale visie hanteren. De overconcentratie in Brussel en de Rand zorgt voor een verkeersinfarct. Het komt erop aan het groene hart van de Rand tot zijn recht te laten komen en zeker niet bijkomend aan te tasten. In plaats van de economische wedloop als enige norm te nemen, lijkt het redelijker uit te gaan van de draagkracht van de regio. Ter vergelijking: iedereen stond te juichen toen Fortis ABN Amro overnam, maar nu zeggen bronnen van het allerhoogste niveau dat zelfs het geamputeerde Fortis te groot is voor België. Uitgaan van de draagkracht zal ook de eigenheid van de Vlaamse Rand beter bewaren. In België bestaan er trouwens geen grote afstanden.

Brussel is anderzijds wel een internationaal merk, dat meer benut kan worden. Ik ben het echter niet eens met 'BMR' als promotieconcept, omdat het concept voorbijgaat aan de essentie van dit land: België is tweepolig, met Brussel als verbindingselement. De noemers Vlaanderen-Brussel zoals mevrouw Ceysens die promoot en Wallonië-Bruxelles beantwoorden mijns inziens veel beter aan de dualiteit van dit federale land.

Ik vind trouwens dat er binnen en in Brussel veel meer moet worden geïnvesteerd, onder andere in talenkennis en stadsvernieuwing. Tegelijkertijd moet de groene gordel leefbaar gemaakt en ontwikkeld worden, niet door aan te sluiten bij de verstedelijking van Brussel maar eerder door de eigen kernen, Halle, Asse, Vilvoorde, te ontwikkelen en de open ruimte te vrijwaren.

De 'green belt policy' wordt in Engeland op grote schaal toegepast. De 'planning policy guidances' bestaan al tientallen jaren. De keuzes worden als volgt gemotiveerd: "Er zijn vijf doelen om land in green belts te omvatten: de ongebreidelde bebouwing rond de stad stopzetten, verhinderen dat nabijgelegen steden met elkaar versmelten, het platteland vrijwaren, de setting en het speciale karakter van historische steden behouden, stedelijke regeneratie bevorderen door het hergebruik van verwaarloosde en ander stedelijke gronden aan te moedigen." (To check the unrestricted sprawl of large built-up areas To prevent neighbouring towns from merging into one another To assist in safeguarding the countryside from encroachment To preserve the setting and special character of historic towns To assist in urban regeneration, by encouraging the recycling of derelict and other urban land.)

Door expansie in de Rand te bevorderen, wordt de binnenstad van Brussel makkelijker overgeleverd aan verwaarlozing. De verloederende in Brussel kan mede opgelost worden door investeringen in Brussel te concentreren en aan te moedigen in plaats van de stad uit te drijven.

Mijn kritische bemerkingen beletten niet dat ik een groot voorstander ben van investeren in en samenwerken met Brussel, en dit op het juiste niveau.

4. Uiteenzetting door de heer Francis Stroobants, Halle-Vilvoorde-Komitee (Haviko)

De heer Francis Stroobants, voorzitter van het Halle-Vilvoorde-Komitee (Haviko): Ook de Vlaamse beweging denkt na over de toekomst, het welzijn en de levenskwaliteit van de Vlaams-Brabander. Over het VSGB heeft het comité altijd een duidelijke visie gehanteerd. Het gaat ervan uit dat Vlaams-Brabant als een volwaardige provincie moet geëerbiedigd worden. Voor Haviko geldt er een soort drie-eenheid van taal en cultuur, gekoppeld aan een territorium. Dat ligt trouwens zo vast in de Belgische Grondwet. Als demografische, sociografische, economische of andere uitdagingen van de stad Brussel nodig of nuttig zijn, moet dat uitgangspunt blijven gelden. Daaraan kan niet getornd worden.

Als er vormen van overleg of samenwerking nodig zijn, moet dat best worden voorafgegaan door transparant overleg tussen het Vlaamse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. Dat overleg moet gebaseerd zijn op duidelijke uitgangspunten en een duidelijke agenda. Voorts moeten de partners getuigen van een ondubbelzinnige goede wil tot doeltreffende samenwerking.

5. Vragen en opmerkingen van de leden en antwoorden van de sprekers

De heer Luk Van Nieuwenhuysen: Ik kan me quasi volledig terugvinden in de bedenkingen die de voorzitter van vzw de Rand geuit heeft. BMR lijkt ervan uit te gaan dat de problemen in Brussel niet op te lossen zijn en acht het daarom nodig buiten Brussel oplossingen te zoeken. Het is echter nodig dat de problemen in eerste instantie binnen het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest opgelost worden.

Er zijn natuurlijk opmerkingen te geven bij de visie van mevrouw Ceysens, maar ik denk dat het inderdaad beter is Brussel aan Vlaanderen te koppelen. Brussel wordt dan het uitstalraam van het volledige Vlaamse grondgebied. Vlaanderen is immers een metropool op zich waar Brussel dan deel van uitmaakt.

De heer Deneef somt verschillende vormen van stadsregionale samenwerking op. Ik vrees dat niet één ervan zonder gevaar is voor het Vlaamse karakter van de Vlaamse gordel rond Brussel, zelfs al is er een beleid van de Vlaamse Regering om dat Vlaamse karakter te vrijwaren. Het verschil tussen de negentien gemeenten van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest en de eentalige Vlaamse Rand is niet voor alle bewoners duidelijk, laat staan voor buitenstaanders.

Het BMR-discours is een beetje de natte droom van het Brusselse FDF (Front Démocratique des Francophones). De heer Deneef zegt dat het institutioneel samenbrengen van de beide regio's niet 'meteen' mogelijk is. Dat verontrust me, want geeft de indruk dat het in het achterhoofd zit van een aantal initiatiefnemers.

Zo lang het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest er niet in slaagt om binnen zijn eigen grenzen een evenwaardig Nederlandstalig openbaar dienstenaanbod te verzekeren, heeft het weinig zin te streven naar een metropool waar de taalwetgeving gerespecteerd wordt. Ik begrijp evenmin het pleidooi van Voka om Engels een meer prominente plaats te geven in BMR, ten minste niet als de huidige taalwetgeving blijft gelden.

Het document over het kenniscentrum Vlaamse Steden zegt dat de totstandkoming van een regionaal stedelijk gebied geen sinecure is. Van bij de aanvang zou er een zekere synergie moeten zijn tussen de verschillende gebieden. In het regionaal stedelijk gebied Hasselt-Genk sneuvelden heel wat projecten ten gevolge van de uitgesproken profielen van die twee entiteiten en een zeker antagonisme. Als het voor die steden al een moeilijke opdracht is, is het voor Brussel en de Rand quasi onhaalbaar. De verschillen op politiek en cultureel gebied zijn immers nog veel groter. Het noodzakelijke wederzijdse vertrouwen is zeker nog niet aanwezig.

Het voorstel van een BMR is economisch getint, dat is logisch gezien de bedenkers ervan. Het Vlaams Parlement moet echter ook rekening houden met de maatschappelijke gevolgen van dergelijke samenwerking. Die gevolgen zullen niet altijd heel positief zijn.

Voka zegt dat de regio aantrekkelijk moet worden gemaakt om talent aan te trekken en te behouden. Is het ontbreken van talent, vooral in het Brusselse, niet het gevolg van de diverse samenstelling van de onderwijspopulatie? BMR wil die diversiteit in de hand werken, dat lijkt tegenstrijdig aan het streven naar meer talent.

Vlaams Belang is ook voorstander van een nauwere band en een betere samenwerking tussen Brussel en de rest van Vlaanderen. Vooraleer over te gaan tot de oprichting van een BMR is het nodig om de gevolgen en de ervaringen bij bestaande 'metropolitan area's' na te gaan, vooral als ze grondig verschillende sociale en culturele entiteiten omvatten.

Mevrouw Elke Roex: De Staten-Generaal is een lovenswaardige burgerbeweging die openlijk de dialoog voert over het bestuur van de stad. Er is dus een groot verschil met het FDF. Ik ben ervan overtuigd dat er meer samenwerkingsakkoorden moeten komen, maar dat vergt inderdaad een 'coalition of the willing'. Alle partners moeten van goede wil zijn en ook voordeel halen uit de samenwerking. Dat is het zwakke punt bij dergelijke akkoorden: als sommigen schrik hebben van samen te werken, zal dat niet lukken. Voor sommige aangelegenheden is verplichte samenwerking dus zeker nodig.

Ik schrok van het doembeeld dat vzw de Rand hier ophing. Ik vraag me af waarom ze zo'n defensieve houding aanneemt. Het lijkt wel of er een grote rode lijn tussen Vlaanderen en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest op de grond staat getekend. De grens is helemaal niet rigide in de ervaringswereld van de mensen. Het beleid moet rekening houden met die realiteit. Het groene beleid in de Rand is ook belangrijk voor Brussel. Brussel heeft trouwens zelf ook groene gebieden die het moet vrijwaren. Een uitstekend voorbeeld is Neerpede in Anderlecht, gelegen op de grens met het Vlaamse Gewest. Het is best samen na te denken over de ontwikkeling van de groene gebieden maar ook over het woonbeleid. Beslissingen van het ene gewest hebben immers steeds gevolgen op het andere gewest. Samenwerking is zeker noodzakelijk.

De Brusselse ring is helaas Vlaams omdat er voor die verkeersader meer samenwerking nodig is. De Brusselse ring heeft immers niet alleen belang voor Vlaanderen, maar even goed voor Brussel. De belangen van Brussel en Vlaanderen sporen eerder samen dan uit elkaar. De huidige realiteit moet het uitgangspunt zijn.

Het heeft geen zin te struikelen over de benaming van het samenwerkingsverband. Het is belangrijker in te zien dat beide gewesten gezamenlijke belangen hebben, gezamenlijke doelstellingen kunnen nastreven. Brussel moet inderdaad streven naar beter beleid, naar een betere levenskwaliteit. De stadsvlucht is echter ook voor Brussel een probleem, reden te meer dat de gewesten de problemen samen te lijf gaan.

Franstaligen zijn best bereid om de andere taal te leren, de heer Deneef is daarvan het beste voorbeeld.

Ik stelde gisteren de gemeentelijke diensten van Anderlecht voor aan mensen die het Vlaamse woonzorgbeleid en het lokale sociale beleid in Brussel plannen. Hun conclusie was dat er veel meer Vlamingen gebruikmaakten van de gemeentelijke diensten als sociale restaurants, dan in Vlaamse dienstencentra. De tweetaligheid wordt inderdaad niet overal gerespecteerd, maar er zijn ook plaatsen waar dat wel gebeurt.

De heer Paul Delva: Iedere spreker is blijkbaar voorstander van samenwerking, maar wijst tevens op de obstakels. Niemand pleit voor een nieuwe overkoepelende instelling of een nieuwe institutionele structuur.

De heer Deconinck pleit terecht voor respect voor de taalgebieden, voor het behoud van de gewestgrenzen, voor een ongewijzigde taalwetgeving. Het is inderdaad moeilijk samen te werken met een gewest waarvan een aantal politici, Franstalig en Nederlandstalig, aan die afspraken willen morrelen. Morrelen aan gewestgrenzen is inderdaad een oplossing van het verleden. Het komt erop aan om partners te zoeken in beide taalgemeenschappen die de drie voornoemde uitgangspunten delen. Dat is het geval voor alle sprekers hier. Ad-hocsamenwerking met een aangepaste gebiedsafbakening naargelang het onderwerp is de juiste werkwijze.

Talenkennis is niet alleen in Brussel zelf een probleem, maar ook in Wallonië en Vlaanderen.

De heer Mark Demesmaeker: Ik heb goed geluisterd en een aantal nuances vielen me op. De heer Deneef zei dat het geen zin heeft 'onmiddellijk' een institutionele aanpak te hanteren. Wil hij dat later wel overwegen? Ook later in zijn uiteenzetting, toen hij het had over de win-winsituatie zei de heer Deneef dat het 'kan' beginnen met andere samenwerkingsverbanden. Wat is het uiteindelijke doel?

Ik ben het eens met de algemene teneur, namelijk dat het nodig is te streven naar een zo goed mogelijke samenwerking. Een betere samenwerking tussen burens is immers nodig. Hoe ziet de spreker de feitelijke samenwerking voor fiscaliteit, ruimtelijke ordening? Hij heeft het over de metropolisering van de maatschappij, van de regio.

Voka ziet BMR dan weer als een bruisende stad. De metropool, de grootstedelijke omgeving omvat het Pajottenland en andere groene gebieden in de Vlaamse Rand. Die gebieden, vaak plattelandsgebieden, kunnen bezwaarlijk als grootstedelijk gebied gezien worden.

De nota over BMR wil voor een institutionele samenwerking de taalwetgeving laten gelden, namelijk

Nederlands voor Vlaams-Brabant, Frans voor Waals-Brabant en tweetalig voor de negentien gemeenten. Voor een meer feitelijke organisatie ziet de nota de tweetaligheid als oplossing, een taalregeling waarbij iedereen zijn eigen taal spreekt. De ervaringen met dat soort tweetalige oplossingen zijn niet al te goed. In de Brusselse ziekenhuizen worden Vlamingen zelden gerespecteerd. In het ziekenhuis van Halle daarentegen wordt iedereen in zijn eigen taal perfect verzorgd. Zelfs in het ziekenhuis van Oostende worden mensen in hun eigen taal verzorgd. Dat is niet meer dan normaal. Zelfs op het grondgebied van de Vlaamse Rand zijn niet alle MUG-diensten tweetalig. De taalwetgeving wordt spijtig genoeg momenteel nog niet nageleefd. Hoe wil men dan in een BMR tweetalig samenwerken?

Tussen Brussel en de Vlaamse Rand en Vlaams-Brabant mag dan wel geen rode lijn getrokken zijn, maar het zijn toch andere werelden. De grens is er wel degelijk, soms heel fysiek, bijvoorbeeld tussen Sint-Pieters-Leeuw, zeer landelijk gebied en Anderlecht. In de Brusselse gemeenten wordt een Vlaming niet altijd in zijn eigen taal gerespecteerd door de gemeentelijke of andere overheden, in de ziekenhuizen enzovoort. De werkloosheid schommelt er rond de 20 percent terwijl Halle-Vilvoorde smeekt om arbeidskrachten, de werkloosheid is daar te verwaarlozen.

Dat mag onderwerpsgebonden samenwerking niet in de weg staan. Het beheer en de toeristische ontsluiting van het Zoniënwoud, een samenwerking tussen het Agentschap Natuur en Bos en zijn tegenhangers in de andere gewesten, is daar een mooi voorbeeld van.

De noemer Vlaanderen-Brussel is langs Vlaamse kant vrij nieuw, in Wallonië bestaat die al veel langer. Het begrip Wallo-Brux is ingeburgerd, bestaat in de hoofden maar ook in de feiten. Er is immers een commission Wallonië-Bruxelles. Dat bestaat nog niet aan Vlaamse kant, maar ik pleit er absoluut voor.

De heer Karel Lowette: De grenzen van de BMR-zone zijn inderdaad bekritiseerbaar. De vier werkgeversorganisaties hebben er echter goed aan gedaan om een buitenlands instituut te vragen om op basis van objectieve criteria die elders ook al gebruikt zijn, na te gaan hoe de economische zone werkt.

Brussel moet zogezegd eerst zelf zijn problemen oplossen. De ceo van het Universitair Ziekenhuis Jette heeft een mobiliteitsplan opgesteld waardoor 300 personen met het openbaar vervoer zouden komen. Het enige wat ze vroegen was een pendeldienst naar het station van Jette, 's avonds en 's ochtends. Noch minister Kathleen Van Brempt, noch minister

Pascal Smet, noch minister Bert Anciaux kon dat realiseren. Het is belangrijk dat de overheid dergelijke problemen van de bedrijfswereld oplost.

Ook op het vlak van ruimtelijke ordening moet worden samengewerkt, de zaak kan niet afgedaan worden door te zeggen dat het een gewestmaterie is. De drie gewestplannen sluiten niet altijd naadloos bij elkaar aan. Bepaalde industriezones grenzen aan woonzones of verkavelingen in een ander gewest. Ook voor betere samenwerking op dat vlak is de bedrijfswereld vragende partij.

Een journalist van The Bulletin deed zich voor als een ceo van een Engels bedrijf en stelde dezelfde vragen aan een persoon in Schiphol en een persoon in Zaventem. In Schiphol kreeg hij alle informatie in het Engels, in Zaventem niet. Die talenkennis kan doorslaggevend zijn voor de beslissing om te investeren. De bedrijfswereld vraagt een pragmatische aanpak en zeker een onthaalbeleid voor anderstalige bedrijfsleiders.

BECI, Voka-comité Brussel werken aan een gezamenlijk document over de onderwijskwaliteit in Brussel. Onze Franstalige collega's zien ook in dat de kwaliteit van het Franstalige onderwijs moet verbeteren. Die dialoog bestaat dus en dat is gegroeid vanuit het BMR-idee.

De heer Alain Deneef: Ik ken de angsten langs beide zijden. Aan Vlaamse kant heerst de vrees dat samenwerking een paard van Troje is om het gewest uit te breiden, de Rand te verfransen of allebei. De Brusselaars vrezen dan weer dat samenwerking het begin van medebeheer van hun gewest kan zijn. In dat opzicht is het zo dat beide partijen hun partner het voordeel van de twijfel moeten geven, van zijn welwillendheid uitgaan en ervan overtuigd zijn dat hij ook een win-winsituatie nastreeft.

Samenwerking moet stapsgewijs en domeingebonden zijn. Dat sluit niet uit dat in de toekomst meer materies of meer bevoegdheden aan bod komen. Het kan immers zijn dat de eerste samenwerkingsvormen succesvol zijn en naar meer smaken. De samenwerking verloopt soms al vlot, bijvoorbeeld voor de waterbedeling. Dat is een technische materie, gebonden aan de rivieren en de waterbekkens en dus niet aan de andere gewestgrenzen.

De tweetaligheid is voor mij iets heel functioneels. Ik hoorde tot de top drie van Belgacom, ik ben voorzitter geweest van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen (NMBS), in beide gevallen sprak iedereen zijn eigen taal. Zo ingewikkeld is dat toch niet. Ik kan me inbeelden dat voor het beheer van het Zoniënwoud ook ieder zijn eigen taal spreekt. Iedereen wordt dan verondersteld de taal

van de ander te begrijpen. Taal is belangrijk, maar meer en meer mensen zijn in staat de taal van de andere te gebruiken. Misschien is dat niet in alle hospitalen het geval, dat betreurt ik evenzeer als jullie. Zo goed als alle beleidsmakers, economische of politieke, zijn passief of functioneel tweetalig. Om over praktische zaken als de ring of een winkelcentrum te spreken, kan dan eenieder zijn eigen taal spreken, wat betekent dat de Brusselse vertegenwoordigers ofwel Frans ofwel Nederlands spreken.

Ik ben geen voorstander van een uitbreiding van het Brusselse Gewest. De Brusselse beweging die ik deels vertegenwoordig, is daar geen voorstander van. Niet alleen om taalproblemen, maar ook om de stadsgebonden handelswijze die niet in het platteland thuishoort. Ik heb het trouwens nooit over hinterland gehad. En bespaar me een link met het FDF, niet alle Brusselaars zijn FDF-ers. Veel Brusselaars vinden dat die partij niet zozeer voor de Brusselaars maar wel voor de Franstaligen in de periferie ijvert. Het FDF heeft immers gestreden voor dingen die niet van belang zijn voor Franstalige Brusselaars.

Het ommeland betekent toch dat het land gelegen is rond een centrum? Dat centrum, of men het nu graag heeft of niet, is Brussel. Brussel is een Vlaamse hoofdstad, maar dat niet alleen. Het is hoog tijd dat de Vlamingen, de Walen en de Brusselaars Brussel zien voor wat het is, een kosmopolitische, multiculturele en meertalige stad met een meervoudige hoofdstedelijke functie. Daarenboven is Brussel een groeimotor en nu al een bruisende stad, een cultuurcentrum. Als men weigert Brussel zo te bekijken, zijn alle samenwerkingsvormen geforceerd en niet doeltreffend.

De heer Erik Arckens: Ik kan even goed zeggen dat uw visie ook geforceerd is aangezien u iedereen opdringt om Brussel te zien als een bruisende, multifunctionele, hyperculturele stad.

De heer Alain Deneef: Maar Brussel wordt ook zo herkend, bijvoorbeeld door BMR, de internationale gemeenschap van Brussel.

De heer Erik Arckens: Ik, een geboren Brusselaar, herken me daar slechts gedeeltelijk in. Niet alleen de resultaten van VUB-studies maar ook mijn eigen, sociologische observaties vallen daar buiten. Vele anderen delen dat beeld, anders zouden ze Brussel niet verlaten. Brussel bruist voor heel wat mensen helemaal niet. De vlucht uit Brussel is enorm. De mensen die er komen wonen, blijven slechts een poosje, tot er kinderen zijn of zo. De kwaliteit van het onderwijs en tal van andere factoren moeten verbeteren vooraleer daar verandering in komt. Men zegt wel dat alles in orde komt, maar eigenlijk komt er helemaal niets in orde.

De heer Alain Deneef: Uw beschouwingen brengen ons weg van het essentiële. Als u zich niet herkent in een multiculturele, meertalige, kosmopolitische stad met een veelvoudige hoofdstedelijke functie, leeft u niet in hetzelfde Brussel als ik en vele anderen. Brussel is een groeimotor en een bruisende stad. Brussel heeft zeker talrijke problemen. Brussel is echter nooit een zuivere Vlaamse hoofdstad.

Metropoliseringsverschijnselen tekenen zich af in heel Europa en zelfs in heel de wereld. Steden worden alsmaar belangrijker, daardoor oefenen ze een grote druk uit op de omliggende regio's of gebieden. De metropolisering betekent niet dat alle omliggende regio's bebouwd worden, dus ook niet het Pajotteland. Het betekent alleen maar dat de aantrekkingskracht van de stad alomtegenwoordig is, ook in gebieden die momenteel geen stedelijk karakter hebben. Ook in het platteland wonen mensen die in de stad komen werken. Ook dat is een element van metropolisering. Dat is een wereldverschijnsel.

De heer Jan Van Doren: BMR is een economisch statement, geen politiek. Het is nooit de bedoeling geweest een instituut of een nieuw soort regio te stichten. De enige bedoeling was erop te wijzen dat er een economische samenhang is in het gebied. De afbakening is gebaseerd op statistische gegevens van economische geografen onder meer van de KUL, maar dan getoetst aan de internationale ervaring van het studiebureau uit Bazel. Bepaalde regio's lijken dan niet te behoren tot grootstedelijke gebieden maar om statistische redenen zijn ze er toch bijgenomen. Een economisch statement over de verwevenheid van de regio betekent niet dat er nieuwe grenzen komen. Die zone heeft immers belangrijke banden met de omliggende gebieden of steden, bijvoorbeeld met Antwerpen. BMR is enkel een economische zone, maar de verwevenheid vergt een gecoördineerd beleid om de economische activiteit in goede banen te leiden, op het vlak van ruimtelijke ordening, van mobiliteit, van arbeidsmarktbeleid enzovoort. BMR zegt niet dat de stad moet uitdijen of dat de groene gordel moet sneuvelen. Daar spreekt het project zich helemaal niet over uit. Ik ben van mening dat een banlieu-effect zoals in Parijs te allen tijde moet worden vermeden. Een meerpolig concept is eigenlijk veel hedendaagser.

De heer Luc Deconinck: Mevrouw Roex heeft mij volledig verkeerd begrepen. Ik heb op geen enkel ogenblik gezegd dat wij met Brussel niet moeten samenwerken. Maar ik verkies wel het moderne, meerpolige concept boven het concept waarin Brussel het centrum is waar iedereen zich omheen dient te schikken. Onze realiteit is die van een federaal land met twee gemeenschappen en een hoofdstad die ten dienste staat van beide. Zij is voor bepaalde eco-

nomische aspecten verbonden met het Waalse Gewest maar evengoed met het Vlaamse Gewest en de Vlaamse Ruit.

De op zich wenselijke samenwerking moet zich dan ook op het juiste niveau afspelen. Ik ben daarom blij dat alle aanwezigen de nieuwe structuur afwijzen waarin het ommeland aan Brussel wordt geplakt in nieuwe organen, die dan zouden beslissen over alle problemen, die trouwens verder reiken dan die regio. In een dergelijke grotere structuur, waarmee ik mij niet kan verzoenen, dreigt het ommeland te verzinken. Samenwerking vereist gelijkwaardigheid en zij moet daarom plaatsvinden tussen gemeenten, tussen provincies en tussen gewesten.

Men moet zich bovendien ervan bewust zijn dat het federale land nog federaler zal worden, met deelstaten die een zeer grote autonomie hebben. Zij zullen moeten samenwerken en daarom zie ik veel meer in het concept Vlaanderen-Brussel, dat niet belet dat ook Wallo-Brux bestaat. Brussel kan het scharnier vormen van een samenwerking tussen regio's vanuit ieders eigenheid.

De heer Deneef heeft gelijk dat er, afgezien van het FDF, een mentaliteitswijziging aan de gang is bij de leidende Brusselse klasse. Maar die meertaligheid is op het terrein vaker onwaar dan waar. Wie in Westland Shopping gaat winkelen, heeft in minstens de helft van de winkels een probleem om in het Nederlands bediend te worden. Maar wie in Halle gaat winkelen, kan in alle winkels in het Frans bediend worden. Dat men in het eentalige Sint-Pieters-Leeuw in sommige nieuwe winkels niet in het Nederlands kan bediend worden, is totaal onaanvaardbaar. Mevrouw Roex noemt dat een defensieve reactie, maar ik stel dat wie zich hier vestigt en zich niet aanpast aan de eigenheid van de streek, en die eigenheid niet wenst te eerbiedigen, zich agressief opstelt.

Het probleem is dat er een verschil is tussen het discours en de realiteit. In een recent gevestigde kapperszaak in Sint-Pieters-Leeuw spreekt men uitsluitend Frans, zodat ook de Vlamingen er Frans spreken. Maar wat kunnen de Vlamingen anders? De uitbater zegt dan doodleuk dat 99 percent van zijn klanten Frans spreekt. Het gebrek aan respect voor de eigenheid van onze streek is reëel. De vzw de Rand en de Vlaamse overheid werken er hard aan om die sociologische realiteit om te buigen maar een groot deel van de oorzaak schuilt in het gebrek aan meertaligheid bij de Brusselaars, hoewel zij toch twaalf jaar lang Nederlandse les krijgen. Als zij met hun eentaligheid buiten Brussel gaan wonen, vinden ze geen werk en maken ze zich boos omdat ze op het gemeentehuis niet in hun taal bediend worden. Nooit vragen zij zich af of er niet iets mis is met henzelf.

Brussel is inderdaad cultureel een bruisende stad, waar de Vlaamse Gemeenschap hard aan meewerkt. Ik ben daar een groot voorstander van en vind zelfs dat het Vlaams beleid in Brussel nog moet versterkt worden. Dat moet dan wel gebeuren vanuit de realiteit van dit federale land. Ik heb het wel moeilijk met het begrip Brusselse gemeenschap. Er is al een Vlaamse en een Franse Gemeenschap in Brussel. Laat beide hun bevoegdheden uitoefenen en keer niet terug naar wat we verlaten hebben omdat het niet werkte, net zoals de provincie Brabant.

Ik vind het bovendien onbegrijpelijk dat men met BMR wel Waals-Brabant binnen de afbakening legt, maar niet Leuven, Aalst of Gent, die nochtans niet verder liggen. Mechelen ligt ook niet verder dan Waals-Brabant. Als men dat beseft, komt men onvermijdelijk uit bij het verstandige concept van de Vlaamse Ruit, dat ieders eigenheid eerbiedigt. Ad-hocsamenwerking zie ik wel zitten, maar een nieuwe, aparte structuur is volgens mij niet wenselijk.

De heer Francis Stroobants: Ik vind het vanuit democratisch oogpunt sympathiek dat de Brusselse standpunten stoelen op een soort van burgerplatform. Anderzijds lijkt het vanuit het perspectief van Vlaams-Brabant niet om een keuze te gaan maar om zaken die ons opgedrongen worden, zoals de eentaligheid van de Franstaligen, terwijl wij er niet eens in slagen om de wettelijke tweetaligheid in Brussel feitelijk af te dwingen.

De heer Erik Arckens: Ik ben ontroerd door de symbiose van de Staten-Generaal en de economie. Het civiele platform van de heer Deneef lijkt, naar het communicatiemodel van Habermas, iedereen te betrekken, maar onvermijdelijk sluit het degenen uit die de visie niet delen. Wie schraagt uiteindelijk de Staten-Generaal? Wie bent u?

De heer Alain Deneef: De tien door mij opgesomde organisaties en de drie universiteiten. Er zitten zowel Franstalige als Vlaamse Brusselaars in als Europeanen. Zij kwamen aan bod tijdens zestien debatten, die nu achter de rug zijn. Op 20 en 21 maart vindt de synthese plaats, waarna een slotsessie volgt op 25 april. Daarop wordt de politieke wereld geïnterpeleerd.

Wij zijn niet allen dezelfde mensen en zijn het evenmin over alles eens. Binnen de inclusiviteit heerst geen unanimitéit, bijvoorbeeld over de oplossing van de problemen van het Franstalig onderwijs. Wij zijn geen club van 'the happy few', die allen op dezelfde manier denken. Het gaat om een brede mobilisering van de civiele maatschappij, die er niet in geslaagd is iedereen te bereiken. Zo waren er heel weinig intervenanten uit de migrantenwereld, die

nochtans een kwart van de Brusselse bevolking vertegenwoordigt.

Opvallend was dat er tijdens de debatten voortdurend werd gewisseld van de ene naar de andere taal, iets wat tien jaar geleden onmogelijk was geweest. Dat gebeurde niet uit taalhoffelijkheid maar alsof het altijd zo geweest was. Dertig procent van de spreek-tijd werd in het Nederlands gevuld, wat een perfecte weergave is van de uitstraling van de Vlaamse Brusselaar vandaag, met name op het vlak van economie en cultuur. Het ging om een proces van openheid en participatieve democratie.

De heer Mark Demesmaeker: Als u stelt dat de uitbreiding van Brussel niet uw finaliteit is, kunnen wij partners zijn. Ik stel alleen vast dat de leidende politieke klasse in Brussel, wat dat betreft, nog niet onze partner kan zijn. Daarnaast blijf ik het moeilijk hebben met nieuwe vaste structuren.

De heer Alain Deneef: Ik bedoel wel degelijk structuren en niet instellingen.

De heer Mark Demesmaeker: U verwijst daarbij naar de intercommunale watermaatschappijen zoals de Brusselse Intercommunale Watermaatschappij (BIWM). Welnu, Halle is voor een deel van zijn grondgebied aangesloten bij BIWM en heeft dan ook vertegenwoordigers in die intercommunale. Om daarin gerespecteerd te worden wat onze taal betreft, moeten wij op onze tenen staan. In de praktijk is er met andere woorden nog veel werk aan de winkel. Ik kan mij dan ook alleen maar aansluiten bij de heer Deconinck, die vaststelt dat wij in de realiteit worden geconfronteerd met de onwil om ons te respecteren op in een volgens de Grondwet nochtans eentalig Nederlandstalige regio.

Uzelf bent een voorbeeld dat het wel kan maar dat is op andere niveaus niet bepaald altijd het geval. We hebben inderdaad te maken met een grote instroom vanuit Brussel. Een nieuw rapport over de verhuisbewegingen van de studiedienst van de Vlaamse Regering laat dat opnieuw zien, en wel in één richting. Dat legt een enorme taalkundige en culturele druk op onze regio. Franstaligen beseffen niet altijd dat ze in een Nederlandstalig gebied terecht komen en dat ze inspanningen moeten doen om die taal te leren. Als de heer Deneef tot dat besef kan bijdragen, kunnen wij partners zijn.

Mevrouw Greet Van Linter: Kan u de samenwerking tussen Brussel en de Rand op het vlak van fiscaliteit uitleggen?

De heer Alain Deneef: Ik had het vooral over de bedrijfsfiscaliteit, die gewestelijk maar vooral gemeentelijk is. De gemeenten spelen het spel van het

elkaar afsnoepen van bedrijven, wat geen ideale vorm van samenwerken is. Het brengt mij tot een meer algemene overweging. Uit de demografische projecties kan men afleiden dat Brussel niet in staat zal blijven om iedereen te huisvesten en genoeg banen te bieden aan zijn inwoners. Brussel zal hoe dan ook niet in staat zijn om dat alleen te doen.

In de plaats van dat scenario te ondergaan, zouden wij echter ook met een voluntaristische politiek kunnen mikken op een verdere verdichting van de stad. Ik heb namelijk geen probleem met een stad van 1,3 miljoen inwoners, op voorwaarde dat daarin 100.000 mensen met een grotere fiscale draagkracht zitten, die men heeft aangetrokken. Maar hoe dan ook zal een deel van de demografische aangroei elders een woning en een baan moeten zoeken. Als wij dat niet samen plannen, vooral Vlaanderen en Brussel, dreigt een absolute ramp, op het vlak van ruimtelijke ordening, conflicterende opvattingen, mobiliteit en milieubeheer.

Het probleem is dringend en wordt het steeds meer, door de combinatie van metropolisering en demografie. Als we niet rond de tafel gaan zitten, dreigt een 'lose-lose'-situatie.

De heer Luk Van Nieuwenhuysen: Voka ziet Brussels Metropolitan Region als een louter economisch gegeven. Misschien moet de heer Van Doren eens nadenken over een andere benaming, die meer op één lijn staat met het Vlaamse beleid, zoals bijvoorbeeld Flanders Brussels Metropolitan Area.

Ik kan me niet van de indruk ontdoen dat de afbakening een evenwichtsoefening is. Heeft men de Leuvense regio uitgesloten om Vlaanderen niet te veel te doen wegen en de zaak aanvaardbaar te houden voor iedereen?

De heer Jan Van Doren: Dat is een vergissing. Wij zijn uitgegaan van de kaarten van de economische geografie. De Leuvense regio is opvallend minder socio-economisch verweven met Brussel dan andere gebieden. Maar ook Waals-Brabant is niet in zijn geheel even intens met Brussel verweven. De benchmark is om statistische redenen beperkt tot het niveau van het arrondissement.

Dat betekent trouwens niet dat er geen enkele band is met Leuven. Ik denk bijvoorbeeld aan de universiteit, die ook in Brussel een belangrijke associatie heeft. Wij sluiten absoluut niet uit dat de samenwerking op het vlak van kennis en innovatie bevorderd wordt, evenals die met Antwerpen en de Vlaamse Ruit.

De heer Paul Delva: De heer Deneef heeft het bij herhaling gehad over drie Brusselse universiteiten.

Ik betreurt dat de vierde, de Katholieke Universiteit Brussel (KUB), niet is betrokken bij de Staten-Generaal, ook al is zij nu ingebed in het grotere geheel van de Hogeschool-Universiteit Brussel. Het evenwicht zou in elk geval mooier geweest zijn.

Men heeft het steeds vaker over het parallelisme Wallo-Brux en Vlaanderen-Brussel. Maar er is toch een fundamenteel verschil. Franstalig België heeft institutioneel geen andere keuze dan zich zo te profileren in het buitenland, want Brussel ligt niet in Wallonië, dat Namen als hoofdstad heeft. Brussel maakt wel deel uit van Vlaanderen en is zelfs zijn hoofdstad. Men moet opletten dat het gebruik van Vlaanderen-Brussel niet de verkeerde indruk wekt dat het bij ons net is zoals aan de Franstalige kant.

Mevrouw Dominique Guns: BIWM heet vandaag Vivaqua. Daarin zitten ook gemeenten als Sint-Pieters-Leeuw en Zaventem. De voorzitter is Francis Vermeiren. Dit is al een voorbeeld van vrijwillige, structurele samenwerking. Tachtig procent van de werknemers zijn afkomstig uit Vlaanderen en Wallonië. Er zijn ook vestigingen in Vlaanderen. Dat is historisch zo gegroeid.

De voorzitter: We danken de sprekers voor hun komst. De vergadering is gesloten.

De verslaggevers,

Paul DELVA
Erik ARCKENS

De voorzitter,

Gerda
VAN STEENBERGE